

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2025/118

Karar Sayısı : 2025/106

Karar Tarihi : 7/5/2025

R.G. Tarih – Sayı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 14. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun’un 21. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen geçici 6. maddesinin sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa’nın 46. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kamulaştırmatsız el atma nedeniyle hükmedilen alacak için başlatılan icra takibine yapılan şikâyet üzerine görülen davada itiraz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun’un itiraz konusu kuralın da yer aldığı geçici 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Kamulaştırılmaksızın kamu hizmetine ayrılan taşınmazların bedel tespiti

Geçici Madde 6 – (Ek: 18/6/2010-5999/1 md.; Değişik: 24/5/2013-6487/ 21 md.)

Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 9/10/1956 tarihi ile 4/11/1983 tarihi arasında fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiili olarak el konulması sebebiyle, mülkiyet hakkından doğan talepler, bedel talep edilmesi hâlinde bedel tespiti ve diğer işlemler bu madde hükümlerine göre yapılır. Bu maddeye göre yapılacak işlemlerde öncelikle uzlaşma usulünün uygulanması dava şartıdır.

...

*Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde ikisi, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkanları ile alacakların tutarları dikkate alınır. **Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.** İdare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrafta belirtilen diğer uzlaşma yolları da teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir.*

...”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hilal YAZICI tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükmü okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev alanına giren bir dava bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkemece 2942 sayılı Kanun'un geçici 6. maddesinin sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinin iptali talep edilmiştir. Anılan madde, kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 9/10/1956 tarihi ile 4/11/1983 tarihi arasında fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiilî olarak el konulması sebebiyle mülkiyet hakkından doğan talepleri konu edinmektedir.

4. Bakılmakta olan davada, şikâyetle konu icra emrinin dayanağı olan gerekçeli kararda hükme esas alınan bilirkişi 2. ek raporundan bedel tespitine konu taşınmazın 1986 yılında rekreasyon alanı olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. Mahkemenin gerekçeli başvuru kararında veya başvuruya ek olarak gönderdiği belgelerde de taşınmaza yapılan müdahalenin itiraz konusu kuralın da yer aldığı geçici 6. maddede belirtilen 9/10/1956 tarihi ile 4/11/1983 tarihleri arasında gerçekleştiği yönünde bir tespit de bulunmamaktadır. Dolayısıyla kamulaştırmasız el atmanın anılan Kanun'un geçici 6. maddesi kapsamında belirtilen tarih aralığında gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

5. Öte yandan anılan maddenin sekizinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinde, kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, belediyeler için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılacağı, kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde ödemelerin, sonraki yıllara sâri olacak şekilde garameten ve taksitlerle gerçekleştirileceği belirtilmiş; itiraz konusu dördüncü cümlesinde de taksitli ödeme süresince 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'a göre ayrıca kanuni faiz ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla kural, kesinleşen mahkeme kararı sonrasında ödemenin idarece taksitle yapılmış olması durumunda uygulanma alanı bulacaktır.

6. Yapılan incelemede, kesinleşen alacağa ilişkin kararın yerine getirilmesi için 2942 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi uyarınca idareye başvuruda bulunulduğu, otuz günlük süre sonunda idarenin ödemede bulunmamış olması nedeniyle de takibe başlanıldığı, dolayısıyla takibe konu alacağın taksitle ödenmesinin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır.

7. Bu itibarla belirli bir tarih aralığında gerçekleşen kamulaştırmasız el atma nedeniyle kesinleşen kamu alacağının taksitle ödenmesi hâlinde kanuni faiz uygulanmasını öngören kuralın bakılmakta olan davada uygulanma imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

8. Açıklanan nedenlerle kuralın itiraz başvurusunda bulunan mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

III. HÜKÜM

4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen geçici 6. maddesinin sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE 7/5/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI